

Χώρα	Εκπρόσωποι	Εργα	Περιεχόμενο
Ιταλία	N. Μακιαβέλλι	Ο ηγεμόνας	Αρχές διακυβέρνησης του απόλυτου μονάρχη
	Αριόστο		
	Τουρκουάτο Τάσσο		
Ολλανδία	Ερασμος	Μωρίας εγκώμιον	Κριτική της εκκλησιαστικής ιεραρχίας
Γαλλία	Ραμπελαί		
	Μονταίνι	Δοκίμια	Κριτική της Ιερής Εξέτασης και των θεολογικών συζητήσεων
Αγγλία	Θωμάς Μουρ	Το νησί Ουτοπία	Φιλελεύθερο κοινωνικό κήρυγμα
	Σαίξπηρ	Δραματικά έργα	Θέματα από την κλασική αρχαιότητα
Ισπανία	Μιχαήλ Θερβάντες	Δον Κιχώτης	
Πορτογαλία	Λ. Καμόενς	Οι Λουζιτανοί	Εθνικό έπος της Πορτογαλίας

Επιστήμη

Επιστήμονες	Έργο
Λεονάρντο ντα Βίντσι	Ζωγράφος, γλύπτης, μηχανικός, ναυπηγός, αρχιτέκτονας
Θ. Παράκελσος	Ιστοχημεία, φαρμακολογία, ιατρική
N. Κοπέρνικος	Αστρονόμος : «Η περιφορά των ουρανίων σωμάτων»
Ανδρέας Βεζάλ	Σύγχρονη Ανατομία

Λογοτεχνία

Καλλιτέχνες	Εργα
Λεονάρντο ντα Βίντσι	«Τζοκόντα», «Μυστικός Δείπνος», «Παναγία των βράχων», «Προσκύνηση των μάγων»
Μιχαήλ Αγγελος	«Δευτέρα παρουσία», «Μωυσής», «Δαβίδ»
Ραφαήλ Σάντι	Μορφές της Παναγίας, «Σχολή των Αθηνών»
Τιτσιάνο	
Τιντορέτο	
Α. Ντύρερ	Ζωγραφικοί πίνακες, ξυλογραφίες, χαλκογραφίες, σχέδια
Δομήνικος Θεοτοκόπουλος	Προσωπογραφίες, τοπιογραφίες, θρησκευτικά θέματα (συνδυασμός βυζαντινής και αναγεννησιακής τέχνης)
Μπρουνελέσκι	Ο τρούλος της «Παναγίας των Λουλουδιών», Βασιλική του Αγίου Λαυρεντίου (Φλωρεντία)
Αλμπέρτι	Ζωγράφος , θεωρητικός της τέχνης «Περί αρχιτεκτονικής»
Μπραμάντε	Σχέδια του Αγίου Πέτρου (Ρώμη), πολεοδομικό σχέδιο της Ρώμης

ΚΕΦ. Ε΄
ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΤΟΝ 15^Ο ΩΣ ΤΙΣ
ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 17^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Λογοτεχνία

Χώρα	Εκπρόσωποι	Εργα	Περιεχόμενο
Ιταλία	Νικολό Μακιαβέλλι	Ο ηγεμόνας	Αρχές διακυβέρνησης του απόλυτου μονάρχη
	Αριόστο	Ορλάνδος μαινόμενος	Ιπποτικό έπος
	Τουρκουάτο Τάσσο	Ελευθερωμένη Ιερουσαλήμ	Γεγονότα Α΄ Σταυροφορίας
Ολλανδία	Ερασμος	Μωρίας εγκώμιον	Κριτική της εκκλησιαστικής ιεραρχίας
Γαλλία	Ραμπελαί	Γαργαντούας	Φανταστικές-αστείες ιστορίες
	Μονταίνι	Δοκίμια	Κριτική της Ιερής Εξέτασης
Αγγλία	Θωμάς Μουρ	Το νησί Ουτοπία	Φιλελεύθερο κοινωνικό κήρυγμα
	Σαίξπηρ	Δραματικά έργα	Θέματα από την κλασική αρχαιότητα
Ισπανία	Μιχαήλ Θερβάντες	Δον Κιχώτης	Ιπποτικοί αγώνες ενάντια στην αδικία - καταπίεση
Πορτογαλία	Λ. Καμόενς	Οι Λουζιτανοί	Εθνικό έπος της Πορτογαλίας

Επιστήμη

Επιστήμονες	Εργο
Λεονάρντο ντα Βίντσι	Ζωγράφος, γλύπτης, μηχανικός, ναυπηγός, αρχιτέκτονας
Θ. Παράκελσος	Ιστοχημεία, φαρμακολογία, ιατρική
Ν. Κοπέρνικος	Αστρονόμος : «Η περιφορά των ουρανίων σωμάτων»
Ανδρέας Βεζάλ	Σύγχρονη ανατομία

Τέχνη (ζωγραφική, γλυπτική, αρχιτεκτονική)

Καλλιτέχνες	Εργα
Λεονάρντο ντα Βίντσι	«Τζοκόντα», «Μυστικός Δείπνος», «Παναγία των βράχων», «Προσκύνηση των μάγων»
Μιχαήλ Αγγελος	«Δευτέρα παρουσία», «Μωσής», «Δαβίδ» (αγάλματα)
Ραφαήλ Σάντι	Μορφές της Παναγίας, «Σχολή των Αθηνών»
Τιτσιάνο	Προσωπογραφίες με θέματα από τη Βίβλο και τη μυθολογία
Τιντορέτο	Ζωγραφική με νέους τρόπους έκφρασης (Αναγέννηση)
Α. Ντύρερ	Ζωγραφικοί πίνακες, ξυλογραφίες, χαλκογραφίες, σχέδια
Δομ. Θεοτοκόπουλος (Ελ Γκρέκο)	Προσωπογραφίες, τοπιογραφίες, θρησκευτικά θέματα (συνδυασμός βυζαντινής και αναγεννησιακής τέχνης)
Μπρουνελέσκι	Ο τρούλος της «Παναγίας των Λουλουδιών», Βασιλική του Αγίου Λαυρεντίου (Φλωρεντία)
Αλμπέρτι	Ζωγράφος, θεωρητικός της τέχνης : «Περί αρχιτεκτονικής»
Μπραμάντε	Σχέδια της νέας βασιλικής του Αγίου Πέτρου (Ρώμη), πολεοδομικό σχέδιο της Ρώμης

ΚΕΦ. ΣΤ' Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΟ 16^Ο ΚΑΙ 17^Ο ΑΙΩΝΑ

A. Ο 16^{ος} αιώνας

- Η Γαλλία εμπλέκεται σε συνεχείς πολέμους με τη Γερμανία
- Αναστάτωση από θρησκευτικές έριδες, όπως η σύγκρουση καθολικών και ουγενότων (Νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου)
- Παρά τα προβλήματα παραμένει ισχυρή δύναμη
- Η Ισπανία ενοποιείται με το γάμο της βασίλισσας Καστίλης Ισαβέλλας και του βασιλιά της Αραγώνας Φερδινάνδου
- Ο εγγονός τους Κάρολος θα βασιλεύσει ταυτόχρονα στη Γερμανία ως Κάρολος Ε' και στην Ισπανία ως Κάρολος Α'
- Ο διάδοχός του Φίλιππος Β' θα γίνει ο ισχυρότερος μονάρχης της Ευρώπης
- Στην Αγγλία, μετά τον «πόλεμο των δυο ρόδων» την εξουσία ανέλαβε ο οίκος των Τυδώρ
- Ο Ερρίκος Η' έκανε ανεξάρτητη την αγγλική Εκκλησία
- Η Ελισάβετ Α' νίκησε τους Ισπανούς σε ναυμαχία και εδραίωσε την αγγλική κυριαρχία στη θάλασσα
- Στη Γερμανία, ο αυτοκράτορας Μαξιμιλιανός Α' πάντρεψε το γιο του με τη διάδοχο του ισπανικού θρόνου, οπότε η Ισπανία και η Γερμανία ενώθηκαν
- Οι Τούρκοι προσπάθησαν να καταλάβουν τη Βιέννη, αλλά απέτυχαν
- Η Πολωνία ήταν το πιο φιλελεύθερο κράτος της Ευρώπης
- Στη Ρωσία, η θέση του τσάρου ενισχύθηκε απέναντι στους ευγενείς (βογιάρους), μετά από σκληρούς αγώνες του Ιβάν του Τρομερού

B. Ο 17^{ος} αιώνας

- Στη Γερμανία ο Τριακονταετής πόλεμος (1618-1648) ξεκίνησε ως ενδογερμανικός, εξελίχθηκε σε πανευρωπαϊκό και έληξε με τη Συνθήκη της Βεσφαλίας (1648)
- Στη Γαλλία ο βασιλιάς Λουδοβίκος ΙΓ' αδιαφορούσε και την εξουσία ουσιαστικά ασκούσε ο πρωθυπουργός Ρισελιέ και στη συνέχεια ο Μαζαρέν
- Ο Λουδοβίκος ΙΔ' ανέλαβε όλες τις εξουσίες και έγινε απόλυτος μονάρχης

ΚΕΦ. Ζ' Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟ 18^Ο ΑΙΩΝΑ

A. Οι Ευρωπαϊκοί πόλεμοι του 18^{ου} αιώνα:

1. Πόλεμος ισπανικής διαδοχής (1701-1713):
  - Μετά το θάνατο του Ισπανού βασιλιά Καρόλου Β', που δεν είχε διάδοχο, τον ισπανικό θρόνο διεκδίκησαν η Γαλλία και η Αυστρία
  - Στις συγκρούσεις αναμείχθηκαν η Αγγλία, η Ολλανδία και η Πορτογαλία
  - Ο πόλεμος έληξε με τη συνθήκη της Ουτρέχτης (1713)
  - Τον ισπανικό θρόνο πήρε Γάλλος πρίγκιπας, με την υποχρέωση να μην ενωθούν ποτέ Γαλλία και Ισπανία
2. Πόλεμος διαδοχής αυστριακού θρόνου (1741-1748):
  - Μετά το θάνατο του Αυστριακού βασιλιά Καρόλου Στ', ο εκλέκτορας της Βαυαρίας διεκδίκησε χωρίς επιτυχία τον αυστριακό θρόνο σε βάρος της νόμιμης διαδόχου Μαρίας-Θηρεσίας
3. Επταετής πόλεμος (1756-1763):
  - Αγγλογαλλικός ανταγωνισμός στις Ινδίες και στη Β. Αμερική
  - Πρώσοι και Αγγλοι πολέμησαν εναντίον των Γάλλων, Αυστριακών, Ρώσων, Ισπανών κ.ά.
  - Ο πόλεμος έληξε με τη Συνθήκη των Παρισίων (1763), με την οποία ευνοήθηκαν οι Αγγλοι
4. Ρωσοτουρκικοί πόλεμοι:
  - Ο τσάρος Μεγάλος Πέτρος προσπάθησε να ελέγξει την Κασπία θάλασσα και τον Εύξεινο Πόντο
  - Η Μεγάλη Αικατερίνη συνέχισε με δύο πολέμους εναντίον των Τούρκων
  - Ο πρώτος πόλεμος έληξε με τη Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) και ο δεύτερος με τη Συνθήκη του Ιασίου (1792)
  - Με τις συνθήκες αυτές άνοιξε ο δρόμος προς το Αιγαίο για το ρωσοτουρκικό ναυτικό και η Ρωσία ανέλαβε να προστατεύσει τους ορθοδόξους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας

B. Εξελίξεις στα εσωτερικά ζητήματα των ευρωπαϊκών χωρών:

- Η Αγγλία ενώθηκε με τη Σκωτία (1707) και την Ιρλανδία (1801), ενώ το αγγλικό κοινοβούλιο περιόρισε ακόμα περισσότερο τις βασιλικές εξουσίες
- Η Πρωσία εξελίχθηκε σε ηγετική δύναμη και ο εκλέκτοράς της Φρειδερίκος Α' αναγνωρίστηκε ως βασιλιάς του κράτους, με πρωτεύουσά του το Βερολίνο
- Η Αυστρία με τους βασιλείς της Μαρία-Θηρεσία και Ιωσήφ Β' πραγματοποίησε σημαντικές κοινωνικές αλλαγές
- Η Ρωσία με τη Μ. Αικατερίνη επιδίωξε κατάρτιση συντάγματος και φιλελευθεροποίηση στην απονομή δικαιοσύνης
- Η Γαλλία με τους Λουδοβίκους ΙΕ' και ΙΣΤ' προσπάθησε να ανορθώσει την κατεστραμμένη, από την πολιτική του Λουδοβίκου ΙΔ', οικονομία της. Απέτυχαν οι προσπάθειες του πρωθυπουργού Φλερύ και των υπουργών Τυργκό και Νεκέρ. Η επανάσταση φάνηκε αναπόφευκτη

**ΚΕΦ. Η' ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ ΤΟ 17^Ο
ΚΑΙ 18^Ο ΑΙΩΝΑ**

17^{ος} αιώνας : Επιστήμες – Φιλοσοφία – Λογοτεχνία - Τέχνη

Επιστήμονες Συγγραφείς	Έργο
Γαλιλαίος	Τελειοποίηση του τηλεσκοπίου, υποστήριξη του Κοπερνίκειο ηλιοκεντρικού συστήματος
Κέπλερ	Διατύπωση νόμων για την κίνηση των πλανητών (φυσικοί νόμοι)
Φραγκίσκος Βάκων	<i>Νέο όργανο</i> : ανάδειξη της σημασίας του πειράματος και της παρατήρησης στην κατανόηση των φυσικών φαινομένων
Πασκάλ	Διατύπωση της θεωρίας των πιθανοτήτων
Νεύτων	Διατύπωση του νόμου της παγκόσμιας έλξης
Ντεκάρ	Υποστήριξη της λογικής σχέσης μεταξύ αιτίας και αποτελέσματος
Λοκ	Πολιτικές απόψεις που συνέβαλαν στην προώθηση του Διαφωτισμού και στην Αμερικανική και Γαλλική Επανάσταση
Σπινόζα	Υπέρμαχος της ελευθερίας της σκέψης – αναζήτηση της σωτηρίας του ανθρώπου
Λάιμπνιτς	Εκφραστής της αισιόδοξης αντιμετώπισης του κόσμου, που χαρακτηρίζεται από αρμονία με την οποία τη δημιούργησε ο Θεός
Τζον Μίλτον	<i>Χαμένος Παράδεισος</i> : συνδυασμός χριστιανικής πίστης με την αρχαία ελληνική παράδοση
Φενελόν	<i>Περιπέτειες του Τηλεμάχου</i> : άσκηση κριτικής εναντίον της δεσποτικής διακυβέρνησης
Λαφονταίν	<i>Μύθοι</i> : Παρουσίαση χαρακτηριστικών τύπων της εποχής
Κορνέιγ	Εκπρόσωπος του γαλλικού και ευρωπαϊκού θεάτρου
Μολιέρος	Κωμωδίες που σατιρίζουν τις προλήψεις και τη μεγαλομανία της αστικής τάξης
Ρασίν	<i>Ανδρομάχη, Φαίδρα, Ιφιγένεια</i> : επιρροές από την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα
Καλλιτέχνες	Έργο
Ρούμπενς	Στα έργα του απεικονίζεται η αγάπη για τη ζωή
Ρέμπραντ	«Μάθημα ανατομίας» Τα έργα του αποτελούν ανατομία της ανθρώπινης ψυχής
Βαν Ντάυκ	Προσωπογράφος, χαράκτης. Τα θρησκευτικά του έργα χαρακτηρίζονται από πνευματικότητα
Βελάσκεθ	Εκπρόσωπος της ισπανικής ζωγραφικής. Έργα με θρησκευτικό και μυθολογικό περιεχόμενο
Μουρίλλο	Θρησκευτικές συνθέσεις, που χαρακτηρίζονται από μυστικισμό. Οι σκηνές καθημερινής ζωής χαρακτηρίζονται από ζωντάνια

18^{ος} αιώνας : Επιστήμη – Διαφωτισμός – Τέχνη(μουσική)

Επιστήμονες	Εργο
Βενιαμίν Φραγκλίνος	Μελέτες για την προέλευση του ηλεκτρισμού, εφεύρεση του αλεξικέραυνου
Αφοί Μογκολφιέ	Εφεύρεση του αερόστατου (πρόδρομος του αεροπλάνου)
Τζέιμς Βατ	Κατασκευή γεωμετρικών οργάνων, τελειοποίηση της ατμομηχανής
Λαβουαζιέ	Διατύπωση της αρχής της αφθαρσίας της ύλης
Λαμάρκ	Ερευνες στη βοτανική και ζωολογία. Θεωρία περί εξελίξεως των ειδών
Μπυφόν	Περιγραφή της ιστορίας της γης. Θεωρία για τη δημιουργία των πλανητών
Φιλόσοφοι - Διαφωτιστές	Εργο
Βολταίρος	Κριτική απολυταρχικών καθεστώτων. Υπέρμαχος των μεταρρυθμίσεων χωρίς χρήση βίας και της ανεξίτητης Πολέμιος της μισαλλοδοξίας της Καθολικής Εκκλησίας
Μοντεσκιέ	<i>Το πνεύμα των νόμων</i> : απόρριψη του δεσποτισμού, υπέρμαχος της μοναρχίας με διάκριση εξουσιών (εκτελεστική, νομοθετική, δικαστική)
Ρουσσό	<i>Το Κοινωνικό Συμβόλαιο</i> : διατύπωση αρχών διακυβέρνησης, με σκοπό την ελευθερία και την λαϊκή κυριαρχία <i>Αιμίλιος ή περί Αγωγής</i> : σκοποί της εκπαίδευσης : απαλλαγή του ανθρώπου από τη διαφθορά της κοινωνίας και απελευθέρωσή του από εξουσιαστικές τάσεις
Δαβίδ Χιουμ	<i>Πραγματεία για την ανθρώπινη φύση</i> <i>Ερευνα σχετικά με τις αρχές της ηθικής</i>
Εμμ. Καντ	<i>Κριτική του καθαρού λόγου</i>
Εγκυκλοπαιδιστές	Εργο
Ντιντερό, Ντ'Αλαμπέρ	<i>Εγκυκλοπαιδεία</i> : συνεργασία κορυφαίων Γάλλων φιλοσόφων, επιστημόνων, καλλιτεχνών. Διάδοση των νέων φιλελεύθερων ιδεών και προετοιμασία για πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές
Καλλιτέχνες (μουσικοί)	Εργο
Μπαχ	Ανανέωση της πολυφωνικής τέχνης και εμπλουτισμός της εκκλησιαστικής μουσικής
Χαίντελ	Ιδιαίτερη επίδοση στο ορατόριο (μουσική σύνθεση με θρησκευτικό θέμα)
Μότσαρτ	Κορυφαίος δημιουργός (λυρισμός και δύναμη αντιθέσεων)
Χάυντν	Συμφωνίες - ορατόρια (χάρη, δροσιά, απλότητα αισθήματος)
Βιβάλντι	Πρωτότυπος Ιταλός συνθέτης

ΚΕΦ. Θ' Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

- Μετά τις Ανακαλύψεις, οι ευρωπαϊκές δυνάμεις (Ισπανία, Πορτογαλία, Γαλλία, Αγγλία, Ολλανδία) ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την εκμετάλλευση του Νέου Κόσμου
- Για την καλλιέργεια των εδαφών στην Αμερική μεταφέρονται πληθυσμοί από την Αφρική, ενώ η κατάσταση στην Ευρώπη (οικονομική, δημογραφική, πολιτική, θρησκευτική) και η βελτίωση της ναυσιπλοΐας δημιουργούν μεταναστευτικό ρεύμα προς την Αμερική (17^{ος} αι.- αρχές 18^{ου}).
- Οι Αγγλοι ιδρύουν 13 αποικίες στη Βόρεια Αμερική
- Στις βόρειες αποικίες δημιουργούνται μεγάλες πόλεις, που γίνονται εμπορικά και πνευματικά κέντρα (Βοστώνη, Ν. Υόρκη, Φιλαδέλφεια), ενώ στις νότιες κυριαρχούν οι μεγάλοι γαιοκτήμονες που κατέχουν τεράστιες φυτείες.
- Οι αποικίες ήταν οικονομικά εξαρτημένες από τη μητρόπολη και ο διοικητής τους διοριζόταν από το Λονδίνο.
- Το 1773 δυσμενή φορολογικά μέτρα προκάλεσαν αντιδράσεις και ταραχές και οδήγησαν τους αποίκους σε ρήξη με την Αγγλία.
- Ο πόλεμος (Αμερικανική Επανάσταση) κράτησε επτά χρόνια (1776-1783) και έληξε με την αναγνώριση της ανεξαρτησίας των αποικιών από την Αγγλία (Συνθήκη των Βερσαλλιών, 1783)

ΚΕΦ. Γ' Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η πορεία προς τη Δημοκρατία

- Το 1791 η Συντακτική Συνέλευση ψήφισε σύνταγμα και καθιέρωσε τη συνταγματική μοναρχία (την εκτελεστική εξουσία ασκούσε ο βασιλιάς, τη νομοθετική η Συνέλευση και ως τρίτη εξουσία αναγνωρίστηκε η δικαστική)
- Οι πρώτες εκλογές (1791) ανέδειξαν νέα συνέλευση, τη Νομοθετική και οι επόμενες (1792) τη Συμβατική, που είχε αναδειχθεί με καθολική ψηφοφορία
- Για να αντιμετωπιστούν οι εξωτερικοί κίνδυνοι συγκροτήθηκε η Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας με επικεφαλής τον Δαντών και κατόπιν το Ροβεσπιέρο
- Αυτή η Επιτροπή στράφηκε και κατά των θεωρούμενων ως υπονομευτών της Επανάστασης με βίαιο τρόπο (περίοδος Τρομοκρατίας). Καταδικάστηκαν και θανατώθηκαν 35.000 περίπου άτομα
- Καθιερώθηκε η κοσμική θρησκεία, που στηριζόταν στη λατρεία του Υπέρτατου Οντος
- Το 1795 ψηφίστηκε νέο δημοκρατικό σύνταγμα από τη Συμβατική Συνέλευση
- Η νομοθετική εξουσία κατανεμήθηκε σε δύο σώματα (Βουλή και Γερουσία) και την Εκτελεστική ανέλαβε το Διευθυντήριο (αποτελούμενο από πέντε μέλη)

ΚΕΦ. ΙΑ' Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΗΣ ΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 18^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Οι τελευταίοι αιώνες της Βενετοκρατίας στην Ελλάδα

- Μέχρι τα τέλη του 16^{ου} αιώνα οι Τούρκοι είχαν κατορθώσει να πάρουν από τους Βενετούς τις περισσότερες κτήσεις τους. Μόνο η Κρήτη και τα Επτάνησα παρέμεναν στα χέρια των δόγηδων.
- Στην Κρήτη συχνά, εξαιτίας της κακοδιοίκησης των Βενετών, ξεσπούσαν κινήματα, όπως αυτό του Σήφη Βλαστού, του Γεώργιου Γανδανολέου κ.α.
- Παρά τη συμπεριφορά των Βενετών, η κατοχή τους φαινόταν πολύ ηπιότερη από αυτή των Τούρκων, γι' αυτό και συχνά οι υπόδουλοι Έλληνες στρέφονταν σ' αυτούς και στους άλλους Δυτικούς, παρακαλώντας για κάποια Σταυροφορία ή έστω για ενίσχυση των κινήματων τους (μητροπολίτης Τιμόθεος, Διονύσιος ο Φιλόσοφος).
- Ενώ στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα η Πατριαρχική Σχολή αποτελούσε τη μοναδική σχεδόν εστία εκπαίδευσης, στις βενετοκρατούμενες περιοχές και κυρίως στην Κρήτη τα γράμματα και οι τέχνες γνώρισαν μεγάλη ακμή.
- Τα αριστουργήματα της κρητικής λογοτεχνίας (Ερωφίλη, Ερωτόκριτος κ.ά) θαυμάζονται ως σήμερα.
- Παράλληλα με την πνευματική άνθηση στην Κρήτη και στα Επτάνησα, υπήρξε και οικονομική άνθηση.
- Οι επαφές, εξάλλου, των Κρητικών και των Επτανησίων εμπόρων με τους Δυτικούς συνέτειναν στο να διαδοθεί στα νησιά τους το πνεύμα της Αναγέννησης.

ΚΕΦ. ΙΑ' Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΗΣ ΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 18^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Το Σούλι και η Μάνη

- Οι Σουλιώτες είχαν οργανώσει μια αυτόνομη «συμπολιτεία» (ισχυρές οικογένειες : Τζαβελαίοι, Μποτσαραίοι)
- Σκληροί ήταν οι αγώνες τους εναντίον του Αλή Πασά
- Οι Μανιάτες πρωτοστάτησαν στις εξεγέρσεις των Ελλήνων, ιδίως στα Ορλωφικά και στο κίνημα του Λάμπρου Κατσώνη
- Η τουρκική εξουσία στη Μάνη ήταν ανύπαρκτη και μόνο φορολογία υπήρχε
- Παρόμοιος ήταν και ο ρόλος των Σφακιανών στην Κρήτη

Απελευθερωτικά κινήματα πριν από το 1821

- Το 1480 ξέσπασε το πρώτο ανεπιτυχές απελευθερωτικό κίνημα, με πρωτεργάτη τον Κροκόδειλο Κλαδά
- Οι ελπίδες των Ελλήνων πρόσκαιρα αναπτερώθηκαν, όταν ο Κάρολος Η' της Γαλλίας φάνηκε να ενδιαφέρεται για την ελευθερία του (1495), αλλά το φιλόδοξο αυτό σχέδιο ματαιώθηκε
- Ο μητροπολίτης Λάρισας Διονύσιος Φιλόσοφος απέτυχε σε κίνημά του το 1611

ΚΕΦ. ΙΒ' Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΑ

Α. Οι πρώτες επιτυχίες του Ναπολέοντα

- Ο Ναπολέων στράφηκε αρχικά εναντίον των Αυστριακών, τους οποίους νίκησε και υπέγραψε μαζί τους τη συνθήκη του Καμποφόρμιο (1797)
- Στη συνέχεια, επιχείρησε εκστρατεία στην Αίγυπτο αλλά, παρά τις επιτυχίες που είχε (κατάληψη Μάλτας, νίκη στη μάχη των Πυραμίδων), αναγκάστηκε να επιστρέψει στη Γαλλία, όταν ο Άγγλος ναύαρχος Νέλσον κατέστρεψε το γαλλικό στόλο
- Το 1802 ανακηρύχθηκε ισόβιος ύπατος και το 1804 αυτοκράτορας

Β. Οι πόλεμοι του Ναπολέοντα

- Το 1805, μετά την καταστροφή του γαλλικού στόλου στη ναυμαχία του Τραφάλγκαρ, κατέλαβε τη Βιέννη και νίκησε στο Αούστερλιτς τα ρωσικά και τα αυστριακά στρατεύματα
- Το 1806 νίκησε τους Πρώσους και κατέλαβε το Βερολίνο. Ο τσάρος και ο Πρώσος βασιλιάς υπέγραψαν μαζί του τη Συνθήκη του Τίλσιτ
- Το 1809 νίκησε ακόμα μια φορά τους Αυστριακούς και τους αφαίρεσε με συνθήκη τις Δαλματικές ακτές
- Το 1812 επιχείρησε εκστρατεία εναντίον της Ρωσίας, Ο χειμώνας και η ρωσική αντίσταση συνέβαλαν στην καταστροφή της μεγάλης στρατιάς του (από τους 500.000 άντρες μόλις 100.000 γύρισαν στη Γαλλία)
- Το 1814, στη μάχη της Λιψίας, που ονομάστηκε και «μάχη των Εθνών», οι ενωμένοι σύμμαχοι νίκησαν τον Ναπολέοντα και μπήκαν στο Παρίσι. Ο Ναπολέοντας παραιτήθηκε και εξορίστηκε στη νήσο Ελβα
- Το 1815 ο Ναπολέων δραπέτευσε από την Ελβα, οργάνωσε και πάλι στρατό και συγκρούστηκε στο Βατερλό με τους Πρώσους και τους Άγγλους. Η ήττα του σήμανε και τη λήξη της περιόδου που φέρει το όνομά του. Ο ίδιος πέθανε εξόριστος στην Αγία Ελένη το 1821

ΚΕΦ.ΙΓ' Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1821-1831)

Η επανάσταση στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες

- Το Φεβρουάριο του 1821 ο Αλέξανδρος Υψηλάντης πέρασε τον Προύθο, μπήκε στη Μολδαβία και κήρυξε την επανάσταση στο Ιάσιο
- Με τη συνδρομή του ηγεμόνα, Μιχαήλ Σούτσου, οργάνωσε στρατό, στον οποίο συμμετείχαν και εθελοντές Έλληνες σπουδαστές, που συγκρότησαν τον Ιερό Λόχο
- Ο Υψηλάντης προχώρησε στο Βουκουρέστι, όπου έμαθε την αποκήρυξή του από τον τσάρο και τον αφορισμό του από τον Πατριάρχη
- Στο μεταξύ, με άδεια της Ρωσίας, τουρκικά στρατεύματα εισήλθαν στις Ηγεμονίες και νίκησαν τους επαναστάτες στο Δραγατσάνι, παρά τον ηρωισμό των Ιερολοχιτών
- Μετά την αποτυχία του κινήματος, ο Υψηλάντης πέρασε στην Αυστρία, συνελήφθη, φυλακίστηκε και λίγο μετά την απελευθέρωσή του πέθανε στη Βιέννη (1828)

ΚΕΦ.ΙΓ' Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1821-1831)

Τα πολεμικά γεγονότα από το 1824 έως το 1827

- Την άνοιξη του 1824 ο σουλτάνος ζήτησε τη βοήθεια των Αιγυπτίων (Μεχμέτ Αλή) για να καταπνίξει την επανάσταση
- Οι Αιγύπτιοι ανταποκρίθηκαν και έτσι ο τουρκοαιγυπτιακός στρατός με αρχηγό τον Χουσεΐν Μπέη κατέστειλε την επανάσταση στη δυτική Κρήτη και προκάλεσε κύματα προσφύγων
- Οι Αιγύπτιοι κατέστρεψαν και την Κάσο, ενώ οι Τούρκοι τα Ψαρά
- Ο ελληνικός στόλος νίκησε κατ' επανάληψη τον τουρκικό, με αποκορύφωμα τις νίκες του στη ναυμαχία στο στενό της Μυκάλης και στη ναυμαχία του Γέροντα

ΚΕΦ.ΙΓ' Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1821-1831)

Η Συνέλευση των Καλτετζών και οι τοπικοί οργανισμοί της Στερεάς

- Με πρωτοβουλία της Μεσσηνιακής Γερουσίας πραγματοποιήθηκε πελοποννησιακή συνέλευση στη Μονή των Καλτετζών (Μάιος 1821)
- Η Συνέλευση αποφάσισε τη συγκρότηση πελοποννησιακής αρχής, της «Πελοποννησιακής Γερουσίας», η οποία ίδρυσε «Γενικές Εφορείες» στις διάφορες επαρχίες.
- Στη Γερουσία επικράτησαν οι πρόκριτοι
- Με πρωτοβουλία δύο Φαναριωτών, του Αλ. Μαυροκορδάτου και Θ.Νέγρη, συγκεντρώθηκαν αντιπρόσωποι από τις περιοχές της Στερεάς
- Στη Δυτική Στερεά Ελλάδα, από συνέλευση που συγκλήθηκε στο Μεσολόγγι, προήλθε ο «Οργανισμός της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος», που προέβλεπε τη δημιουργία της «Γερουσίας», κυβερνητικού οργάνου για τη διοίκηση της περιοχής
- Στην Ανατολική Στερεά από τη Συνέλευση των Σαλώνων προήλθε η «Νομική Διάταξις της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος», η οποία προέβλεπε τη δημιουργία κυβερνητικού οργάνου, που ονομαζόταν «Αρειος Πάγος»

ΚΕΦ.ΙΓ' Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1821-1831)

Η αλλαγή της αγγλικής πολιτικής και οι συνέπειές της

- Η αγγλική πολιτική απέναντι στην Επανάσταση άλλαξε όταν υπουργός των Εξωτερικών ανέλαβε ο Γεώργιος Κάνιγκ, ο οποίος το 1823 διέταξε τον αρμοστή των Ιονίων νήσων να θεωρεί τους Έλληνες εμπόλεμους (επανάσταση ενός έθνους εναντίον του κυρίαρχού του)
- Δείγμα της αλλαγής της αγγλικής πολιτικής ήταν τα δύο δάνεια (1824, 1825) που πήραν οι Έλληνες από την Αγγλία
- Αρχισε έτσι να δημιουργείται στην Ελλάδα μια αγγλόφιλη μερίδα, που ζητούσε αγγλική προστασία και παρέμβαση της αγγλικής κυβέρνησης στο σουλτάνο
- Την ίδια εποχή δημιουργήθηκε γαλλόφιλη και ρωσόφιλη μερίδα και άρχισαν να διαμορφώνονται τα τρία αντίστοιχα κόμματα (αγγλικό, γαλλικό, ρωσικό)
- Οι αντιθέσεις των κομμάτων, η κατασπατάληση των δανείων από την κυβέρνηση του Γ. Κουντουριώτη και η υποθήκευση των εθνικών κτημάτων στους Άγγλους τραπεζίτες επηρέασαν τις πολιτικές εξελίξεις

ΚΕΦ.ΙΑ' Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία – Η βιομηχανική επανάσταση στην ηπειρωτική Ευρώπη – Οι σιδηρόδρομοι και τα ατμόπλοια

- Η Αγγλία ήταν η χώρα που πρώτη προχώρησε στην αξιοποίηση των επιστημονικών ερευνών που είχαν προηγηθεί
- Παράγοντες που ευνόησαν αυτή την εξέλιξη ήταν το πλούσιο σε πρώτες ύλες υπέδαφος και η υποδομή της στη ναυτιλία
- Η συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση καταναλωτικών αγαθών, λόγω της αύξησης του πληθυσμού, ώθησε τους κεφαλαιούχους να δημιουργήσουν βιομηχανίες μαζικής παραγωγής υφασμάτων και προϊόντων σιδήρου
- Οι νέες ανάγκες οδήγησαν στην τελειοποίηση των ατμομηχανών, που χρησιμοποιήθηκαν στη βιομηχανία αλλά και στη ναυσιπλοΐα
- Στην ηπειρωτική Ευρώπη η έλλειψη πρώτων υλών, το περιορισμένο συγκοινωνιακό δίκτυο και οι συνέπειες των πολεμικών συγκρούσεων, κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αι. καθυστέρησαν τη βιομηχανική ανάπτυξη
- Οι μεταφορές άρχισαν να παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη
- Η νέα πηγή ενέργειας, ο ατμός, χρησιμοποιήθηκε τόσο στα χερσαία μέσα μεταφοράς (σιδηρόδρομος) όσο και στη ναυσιπλοΐα (ατμόπλοιο)
- Νέα μεγάλα τεχνικά έργα (διάνοιξη διωρύγων) έδωσαν ώθηση στην ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου

ΚΕΦ.ΙΕ' Η ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ (1815) ΩΣ ΤΟ 1914

Α. Η Ιερή Συμμαχία

- Τα νέα σύνορα που διαμόρφωσαν οι ισχυροί στην Ευρώπη και γενικά οι αποφάσεις που πήραν στο Συνέδριο της Βιέννης εξυπηρετούσαν τα δικά τους συμφέροντα και προκάλεσαν μεγάλες αναστατώσεις
- Η Ιερή Συμμαχία συστάθηκε για να καταπνίγει τα κάθε είδους εθνικά και φιλελεύθερα κινήματα
- Τα σημαντικότερα από τα κινήματα αυτά ήταν: στην Ισπανία το 1820 και στην Ιταλία το 1820 και 1821

Β. Η περίοδος των επαναστάσεων

- Οι Γάλλοι, τον Ιούλιο του 1830, εξεγέρθηκαν εναντίον του βασιλιά Κάρολου Γ', όταν αυτός επιχείρησε να περιορίσει ακόμα περισσότερο τις ελευθερίες τους, και κατόρθωσαν να τον απομακρύνουν
- Οι Βέλγοι επαναστάτησαν το 1830 εναντίον των Ολλανδών και απέκτησαν την ανεξαρτησία τους
- Οι Ιταλοί Καρμπονάροι επαναστάτησαν χωρίς επιτυχία για μια ακόμα φορά το 1831, αλλά η οργάνωση διαλύθηκε και συνέχισε ως «Νέα Ιταλία»
- Οι Πολωνοί επαναστάτησαν εναντίον των Ρώσων το 1830, χωρίς επιτυχία
- Οι Γάλλοι, το 1848, με αφορμή το φόνο 50 διαδηλωτών στο Παρίσι από το στρατό, επαναστάτησαν, ανέτρεψαν τη βασιλεία και με Συντακτική Συνέλευση που προήλθε από εκλογές ανακήρυξαν τη «Δεύτερη Δημοκρατία»
- Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέχτηκε ο ανιψιός του Μ. Ναπολέοντα, Λουδοβίκος Ναπολέον
- Αυστριακοί φοιτητές επαναστάτησαν το 1848 κατά του Φερδινάνδου και του Μέττερνιχ
- Στην αρχή είχαν επιτυχίες, αλλά τελικά επικράτησε και πάλι η απολυταρχία
- Ανεπιτυχή κινήματα ξέσπασαν την ίδια περίοδο στην Ουγγαρία, που επιδίωκε να αποσπαστεί από την Αυστρία, στην Πρωσία, στην Ιταλία, στη Σερβία, στην Κροατία, τη Βλαχία, και τη Μολδαβία

Γ. Η ένωση της Ιταλίας

- Αποτέλεσμα των επαναστατικών κινήματων, αλλά περισσότερο της πολιτικής του βασιλιά του Πεδεμοντίου και του πρωθυπουργού του Καβούρ, που κατόρθωσαν να στρέψουν τους Γάλλους εναντίον των Αυστριακών, ήταν η ίδρυση ενιαίου ιταλικού κράτους το 1861

Δ. Η ένωση της Γερμανίας

- Η Γερμανία ήταν χωρισμένη σε μικρά κρατίδια
- Ο Βασιλιάς της Πρωσίας Γουλιέλμος και ο πρωθυπουργός του Βίσμαρκ κατόρθωσαν μετά από δύο επιτυχείς πολέμους, εναντίον της Αυστρίας (1866) και εναντίον της Γαλλίας (1870-1871), να την ενοποιήσουν

ΚΕΦ.ΙΣΤ' ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Α. Ενδοευρωπαϊκοί ανταγωνισμοί

1. Κριμαϊκός πόλεμος (1853-1856):

- Ο πόλεμος ξέσπασε μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας εξαιτίας της διαφωνίας που υπήρχε για τα δικαιώματα των ορθοδόξων στους Αγίους Τόπους
- Οι Αγγλογάλλοι, επειδή είδαν ότι θίγονται τα συμφέροντά τους στην Ανατολική Μεσόγειο, πήραν το μέρος της Τουρκίας
- Ο πόλεμος έληξε με την ήττα της Ρωσίας και την υπογραφή της Συνθήκης των Παρισίων

2. Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877-1878):

- Οι Ρώσοι, στην προσπάθειά τους να βοηθήσουν τους νότιους Σλάβους να ιδρύσουν κράτος, πολέμησαν εναντίον των Τούρκων
- Τους νίκησαν και τους ανάγκασαν να υπογράψουν τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, με την οποία δημιουργούνταν ένα μεγάλο Βουλγαρικό κράτος
- Οι Γάλλοι και οι Αυστριακοί επενέβησαν και με το Συνέδριο του Βερολίνου (Ιούνιος 1878) ματαίωσαν τα ρωσικά σχέδια

Β. Αποικιακή εξάπλωση της Ευρώπης το 19^ο αιώνα

- Οι ανάγκες που δημιούργησε η Βιομηχανική Επανάσταση έστρεψαν τους Ευρωπαίους στις αποικίες
- Μεγαλύτερη αποικιακή δύναμη αναδείχτηκε η Αγγλία και ακολουθούσαν η Γαλλία, η Ισπανία, η Ολλανδία, η Πορτογαλία κ.ά
- Οι αποικίες ωφελούσαν οικονομικά τις χώρες που τις κατείχαν και ταυτόχρονα αποτελούσαν απόδειξη δύναμης και ενίσχυσαν την εθνική υπερηφάνεια των λαών τους

Γ. Δημογραφικές μεταβολές και κοινωνικοί μετασχηματισμοί

- Η ανάπτυξη της βιομηχανίας δημιούργησε την αστυφιλία
- Από το 1800 έως το 1900 ο αστικός πληθυσμός της Ευρώπης πενταπλασιάστηκε
- Η παλιά συνθήκη μεταξύ αστών και φεουδαρχών μετατράπηκε σε αντίθεση αστών και εργατικής τάξης
- Την Πρωτομαγιά του 1866 οι εργάτες του Σικάγου απέργησαν με σύνθημα το οκτώωρο εργασίας και η απεργία έληξε με αιματοκύλισμα

Δ. Οικονομικές-κοινωνικές θεωρίες, γράμματα, επιστήμη και τέχνη το 19^ο αιώνα

1. Σοσιαλισμός:

- Η εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο ωθεί τους πρώτους θεωρητικούς του σοσιαλισμού να διατυπώσουν τις θεωρίες τους
- Ο Μάρξ και ο Εγκελς μιλούν για πάλη των τάξεων και ζητούν από την κατώτερη τάξη, το προλεταριάτο, να πάρει στα χέρια του την παραγωγή και να οργανώσει σοσιαλιστικό κράτος

3. Επιστήμη:

- Ο ηλεκτρισμός και ο μαγνητισμός ενοποιούνται πειραματικά και 240 εφευρέσεις εμφανίζονται και διευκολύνουν τη ζωή του ανθρώπου

4. Λογοτεχνία:

- Κυριαρχεί ο ρομαντισμός, με κύριους εκπροσώπους στη Γερμανία τον Γκαίτε, στη Γαλλία τον Σατομπριάν και τον Ουγκώ και στην Ιταλία τον Μαντσόνι
- Από τα μέσα του 19^{ου} αι. εμφανίζεται ο ρεαλισμός, με κύριους εκπροσώπους στη Γαλλία τον Μπαλζάκ και τον Ζολά, στην Αγγλία τον Ντίκενς και στη Ρωσία τον Ντοστογιέφσκι και τον Τολστόι

5. Τέχνη:

- Σε όλο το 19^ο αι. επικρατεί ο ιμπρεσιονισμός παράλληλα με τον ρομαντισμό και το ρεαλισμό
- Ξεχωρίζουν ο Ντελακρουά ως ρομαντικός, ο Ντομιέ ως ρεαλιστής και οι Μανέ, Μονέ και Ρενουάρ – και λίγο αργότερα ο Σεζάν και Βαν Γκογκ – ως ιμπρεσιονιστές

ΚΕΦ.ΙΖ' Ο ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 19^Ο ΑΙΩΝΑ

Α. ΗΠΑ

- Οι ΗΠΑ, μετά την ανεξαρτησία τους, αναπτύσσονται με γοργό ρυθμό
- Ενσωματώνουν τετραπλάσια έκταση από την αρχική
- Με πρόεδρο τον Τζέφερσον (1801-1809) αποκτούν πολιτικό και στρατιωτικό κύρος
- Αντιμετωπίζουν με επιτυχία στο πολεμικό πεδίο τους Αγγλους (1812) και υπογράφουν τη συνθήκη της Γάνδης (1814)
- Με πρόεδρο τον Μονρόε εγκαινιάζουν τον «αμερικανικό απομονωτισμό» (Δόγμα Μονρόε, 1823), απαγορεύουν δηλαδή την ανάμειξη των Ευρωπαίων στα εσωτερικά της αμερικανικής ηπείρου και υπόσχονται να μην επεμβαίνουν στα εσωτερικά της Ευρώπης
- Ο Σιμόν Μπολιβάρ ελευθερώνει τους υπόδουλους, στους Ισπανούς, νοτιοαμερικανικούς λαούς
- Πολλοί μεταναστεύουν στις ΗΠΑ και εγκαθίστανται ιδίως στα δυτικά (Καλιφόρνια), ενώ ο πληθυσμός συνεχώς αυξάνεται
- Στο Νότο οι γαιοκτήμονες χρησιμοποιούν δούλους, ενώ στο Βορρά οι πολιτικοί, οι διανοούμενοι και οι μικροκαλλιεργητές θεωρούσαν τη δουλεία απάνθρωπη
- Το 1860 ο Αβραάμ Λίνκολν κατήργησε τη δουλεία και οι Νότιοι αποσχίστηκαν
- Στον πόλεμο Βορείων και Νοτίων που ακολούθησε (1861-1865) νίκησαν οι Βόρειοι
- Η εκβιομηχάνιση της χώρας συνεχίστηκε ραγδαία
- Σημαντικές ήταν και οι πολιτιστικές εξελίξεις (Μαρκ Τουαίν, Αλαν Πόε κ.ά)

Β. Ιαπωνία

- Την περίοδο των Ανακαλύψεων είχαν ιδρυθεί σε ιαπωνικά νησιά ευρωπαϊκοί σταθμοί από Πορτογάλους, Ολλανδούς και Αγγλους
- Την ίδια περίοδο καθολικοί ιεραπόστολοι εργάστηκαν για τη διάδοση του χριστιανισμού
- Μια εξέγερση Ευρωπαίων αποίκων το 17^ο αι. συνέτεινε στο να εκδιωχθούν όλοι από τα ιαπωνικά νησιά και να εγκαινιαστεί ο «ιαπωνικός απομονωτισμός»
- Μόλις στα μέσα του 19^{ου} αι. ο αυτοκράτορας Μουτσοχίτο άρχισε μεγάλες μεταρρυθμίσεις και βελτίωσε τις σχέσεις της χώρας του με τα ανεπτυγμένα ευρωπαϊκά κράτη
- Η πολιτιστική κληρονομιά της Ιαπωνίας ανανεώθηκε
- Στα τέλη του 19^{ου} αι. οι Ιάπωνες νίκησαν σε πόλεμο τους Κινέζους και έγιναν υπολογίσιμη δύναμη

Γ. Κίνα

- Ο 17^{ος} και ο 18^{ος} αι. θεωρούνται για τους Κινέζους «χρυσή εποχή»
- Το Πεκίνο εξωραϊσθηκε με πολλά μέγαρα

- Γράφτηκε το μυθιστόρημα «Όνειρο του Κόκκινου Δωματίου», που μεταφράστηκε σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες και αναπτύχθηκαν οι θετικές επιστήμες
- Το 19^ο αι. η μεγάλη αυτή χώρα έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης από μέρους Ευρωπαίων, Ιαπώνων και Αμερικανών
- Επιβλήθηκε δηλαδή σε αυτήν ένα είδος ημιαποικιακού καθεστώτος
- Οι κάτοικοι χωρίστηκαν σε εθνικιστές και φιλοευρωπαίους και συχνά έρχονταν σε σύγκρουση μεταξύ τους

ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)

Νόθος κοινοβουλευτισμός

- Το σύνταγμα του 1844 αποτέλεσε σημαντική πρόοδο, αλλά ο κοινοβουλευτισμός που εισήγαγε ήταν νόθος, λόγω των αυξημένων αρμοδιοτήτων του βασιλιά και της ανάμειξης του ξένου παράγοντα
- Ο Ιωάννης Κωλέττης, του «γαλλικού» κόμματος, ως πρωθυπουργός (1844-1847), με την αντικοινοβουλευτική και αντιδημοκρατική πρακτική του, καταστρατηγούσε το σύνταγμα και επέβαλε ένα είδος κοινοβουλευτικής δικτατορίας, ενώ στην εξωτερική του πολιτική ήταν εκφραστής της «Μεγάλης Ιδέας»
- Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, του «αγγλικού» κόμματος έθετε ρεαλιστικότερες προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση των εθνικών πόθων
- Μετά το θάνατο του Κωλέττη, ανέλαβαν κυβερνήσεις αδύναμες και αυτό το εκμεταλλεύτηκαν η Τουρκία και οι Μεγάλες Δυνάμεις, ενώ τα εσωτερικά προβλήματα επιδείνωσαν την κατάσταση

Ο Κριμαϊκός πόλεμος και ο Ελληνισμός

- Το ξέσπασμα του Κριμαϊκού πολέμου (1853) οδήγησε σε αλυτρωτικά κινήματα των υπόδουλων ελληνικών περιοχών, στις οποίες συμμετείχαν και εθελοντές
- Τα κινήματα αυτά εξουδετερώθηκαν από τους Τούρκους, ενώ οι Αγγλογάλλοι επέβαλαν ναυτικό αποκλεισμό του Πειραιά (1854-1857), για να υποχρεώσουν την ελληνική κυβέρνηση να καταδικάσει την επανάσταση
- Η Συνθήκη του Παρισιού (1856) με την οποία έληξε ο πόλεμος, ήταν ευνοϊκή για την Τουρκία
- Σε αντάλλαγμα ο σουλτάνος πραγματοποίησε συνταγματικές μεταρρυθμίσεις (Χάττι-Χουμαγιούν, 1856), που έδιναν περισσότερα δικαιώματα στους χριστιανούς υπηκόους του, γεγονός που συντέλεσε στην αναδιοργάνωση των κοινοτήτων των αλύτρωτων περιοχών

Οι νέες πολιτικές δυνάμεις και η έξωση του Οθωνα

- Τα γεγονότα του Κριμαϊκού πολέμου οδήγησαν τις ελληνικές κυβερνήσεις σε νέους προσανατολισμούς, με σκοπό την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας (δημόσια έργα, βιομηχανία, βιοτεχνία κ.ά.)
- Οι νέες πολιτικές δυνάμεις και η φοιτητική νεολαία θεωρούσαν τον Οθωνα και το περιβάλλον του υπεύθυνους για την κακοδαιμονία της χώρας και γι' αυτό εκδηλώθηκαν αντιβασιλικά κινήματα, που οδήγησαν στην έκπτωση του Οθωνα, ο οποίος εγκατέλειψε την Ελλάδα (Οκτώβριος 1862)

ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)

Η Βαλκανική κρίση και οι επαναστάσεις του 1878

- Μετά την Κρητική Επανάσταση η Ελλάδα αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα με την έξαρση του εθνικισμού στα Βαλκάνια
- Το 1879 οι Βούλγαροι ίδρυσαν ανεξάρτητη βουλγαρική Εκκλησία (Βουλγαρική Εξαρχία), πλήττοντας τη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου, με σχετικό σουλτανικό φερμάνι
- Το 1875 επαναστάτησαν κατά της Τουρκίας η Σερβία και το Μαυροβούνιο και το 1876 η Βουλγαρία
- Το 1877 η Ρωσία, τασσόμενη στο πλευρό των Σλάβων, κήρυξε τον πόλεμο κατά της Τουρκίας και η Ελλάδα ανησύχησε μήπως πληγούν η Μακεδονία και η Θράκη
- Η κυβέρνηση του Κ. Κανάρη τήρησε ουδετερότητα, παρά τις πιέσεις της κοινής γνώμης
- Οι νίκες όμως των Ρώσων ενθάρρυναν την εκδήλωση επαναστατικών κινημάτων στη Θεσσαλία (ενισχύθηκε από ελληνικό στρατό), τη Μακεδονία, την Ηπειρο και την Κρήτη
- Το 1878 η Τουρκία υπέγραψε με τη Ρωσία τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, με την οποία ενισχύθηκαν οι σλαβικές χώρες και κυρίως η Βουλγαρία (το βουλγαρικό κράτος θα εκτεινόταν από το Δούναβη ως το Αιγαίο)
- Οι άλλες Δυνάμεις αντέδρασαν και με το Συνέδριο του Βερολίνου (Ιούνιος 1878) ανέτρεψαν τις ρυθμίσεις της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου, περιορίζοντας τα σύνορα της Βουλγαρίας
- Η Μακεδονία, η Θράκη και η Ηπειρος παρέμεναν στην Τουρκία και η Ανατολική Ρωμυλία γινόταν αυτόνομη
- Η Θεσσαλία μαζί με ένα τμήμα της Αρτας προσαρτήθηκαν, μετά από διαπραγματεύσεις, στην Ελλάδα (1881)

Η παραχώρηση της Κύπρου στους Αγγλους

- Κατά την Επανάσταση του 1821 η Κύπρος είχε να αντιμετωπίσει ένα δυσμενή παράγοντα για εξέγερση, την απόσταση από τα κέντρα του Αγώνα, και ως το 1878 παρέμεινε υπό τουρκική κατοχή, παρά το φόρο αίματος που πλήρωσε (απαγχονισμός του πατριάρχη Κυπριανού και άλλων)
- Το 1878, όμως, στο Συνέδριο του Βερολίνου υπογράφηκε μυστικά αμυντική συνθήκη Αγγλίας-Τουρκίας
- Η Τουρκία παραχώρουσε στην Αγγλία την Κύπρο για «κατοχή και διοίκηση», με αντάλλαγμα τη βοήθεια της Αγγλίας σε περίπτωση ρωσικής επίθεσης εναντίον της
- Η αγγλική κατοχή διατηρήθηκε στην Κύπρο ως το 1960

ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)

Η προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας στη Βουλγαρία και η αντίδραση της Σερβίας και της Ελλάδας

- Οι αποφάσεις του Συνεδρίου του Βερολίνου αναζωπύρωσαν την εθνικιστική κίνηση στα Βαλκάνια
- Αν και αναγνωρίστηκε η ανεξαρτησία της Σερβίας και του Μαυροβουνίου, παραχωρήθηκαν στην Αυστρία η Βοσνία-Ερζεγοβίνη και παρέμεινε ως μουσουλμανική επαρχία η περιοχή του Νόβι Παζάρ
- Η Βουλγαρία είχε επεκτατικές βλέψεις και το 1885 προσάρτησε πραξικοπηματικά την Ανατολική Ρωμυλία, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση της Σερβίας, με κήρυξη πολέμου εναντίον της
- Η Ελλάδα κινητοποιήθηκε σε πανεθνική κλίμακα και κήρυξε επιστράτευση, αλλά δεν προχώρησε σε κήρυξη πολέμου μετά από την επέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων
- Έτσι, το «Μακεδονικό Ζήτημα», όπως ονομάστηκε ο ανταγωνισμός για τα εδάφη της Μακεδονίας, μπήκε στην κρίσιμότερη φάση του
- Ο πρωθυπουργός Χ. Τρικούπης επιδίωκε ειρηνικές σχέσεις με την Τουρκία, για να κερδίσει χρόνο και να οργανωθεί η χώρα στρατιωτικά

Ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897

- Ενώ το απελευθερωτικό κίνημα του 1878 είχε απλωθεί σε όλη την Κρήτη, το Συνέδριο του Βερολίνου απέρριψε το αίτημα των Κρητών για ένωση με την Ελλάδα και υπέδειξε στην Τουρκία να κάνει βελτιώσεις στη διοίκηση
- Τον Οκτώβριο του 1878 υπογράφηκε η σύμβαση της Χαλέπας, που προέβλεπε μεγαλύτερη συμμετοχή των Κρητών στη διοίκηση, αλλά οι παραβιάσεις της οδήγησαν σε εξεγέρσεις (1889, 1895) που πνίγηκαν στο αίμα
- Το 1897 ο επαναστατικός αναβρασμός κορυφώθηκε και στην ελληνική κοινή γνώμη δημιουργήθηκε φιλοπόλεμο ρεύμα
- Η ελληνική κυβέρνηση επενέβη στρατιωτικά με επικεφαλής τον πρίγκιπα Γεώργιο, για να ενισχύσει τους επαναστάτες της Κρήτης
- Η Τουρκία κήρυξε τον πόλεμο εναντίον της Ελλάδας (Απρίλιος 1897), παρά την ειρηνευτική παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων
- Ο τουρκικός στρατός αριθμητικά υπέρτερος και καλύτερα οργανωμένος και εξοπλισμένος, κατέλαβε τη Λάρισα και προήλασε μέχρι το Δομοκό
- Ακολούθησε η υπογραφή ανακωχής (Μάιος 1897) και η συνθήκη ειρήνης υπογράφηκε στην Κων/πολη (Νοέμβριος 1897) και υπήρξε ταπεινωτική για την Ελλάδα, που υποχρεώθηκε να πληρώσει δυσβάστακτη πολεμική αποζημίωση (100 εκατ. χρυσά φράγκα)
- Η Ελλάδα, για να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις της, αναγκάστηκε να ζητήσει δάνειο και να δεχτεί «Διεθνή Οικονομική Ελεγχο», μια επιτροπή από αντιπροσώπους των Δυνάμεων, που ανέλαβε τη διαχείριση της ελληνικής οικονομίας

ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)

Το κίνημα των Νεοτούρκων

- Το 1889 δημιουργήθηκε μυστική τουρκική οργάνωση για την ανατροπή του απολυταρχικού καθεστώτος του σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ Β'
- Εγινε αντιληπτή από τις τουρκικές υπηρεσίες και κάποια από τα μέλη της, που είχαν καταφύγει στο εξωτερικό, δημιούργησαν το «Κίνημα των Νεοτούρκων»
- Το 1907, το κίνημα απλώθηκε στην Τουρκία και εντάχθηκαν σ' αυτό αξιωματικοί, διανοούμενοι, υπάλληλοι και εκπρόσωποι μεσαίας τάξης
- Σχηματίστηκε η «Επιτροπή για την Ενωση και την Πρόοδο», με στόχο τη συνταγματική μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό του κράτους
- Το κίνημα υποχρέωσε, το 1908, το σουλτάνο να παραχωρήσει συνταγματικές ελευθερίες και τελικά ο Αβδούλ Χαμίτ εκθρονίστηκε το 1909
- Στόχος των Νεοτούρκων ήταν η διατήρηση της ακεραιότητας της Αυτοκρατορίας και ο βαθμιαίος εκτουρκισμός των αλλοεθνών πληθυσμών της

ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)

Η δολοφονία του βασιλιά Γεωργίου Α'

- Ο βασιλιάς Γεώργιος Α' δολοφονήθηκε το Μάρτιο του 1913 στη Θεσσαλονίκη, όπου διέμενε μετά την απελευθέρωσή της
- Για το δολοφόνο Αλ. Σχινά υπάρχουν υπόνοιες ότι ήταν πράκτορας των Γερμανών, που επιθυμούσαν την εξόντωση του Γεωργίου
- Ο Γεώργιος είχε φιλικές διαθέσεις προς την Αγγλία και ήθελαν να ανεβεί στο θρόνο ο γερμανόφιλος γιος του και διάδοχος Κωνσταντίνος
- Η δολοφονία συγκλόνισε την Ελλάδα, αλλά ταυτόχρονα ενίσχυσε την αποφασιστικότητά της για εδραίωση της κυριαρχίας της στη Μακεδονία, που τη διεκδικούσαν οι υποστηριζόμενοι από τους Γερμανούς Βούλγαροι

Ο δεύτερος Βαλκανικός πόλεμος

- Ο κοινός αγώνας των Βαλκανικών χωρών δεν έσβησε τις μεταξύ τους αντιθέσεις
- Η συνθήκη του Λονδίνου του 1913 άφησε εκκρεμότητες, αφού τα άρθρα για την Αλβανία ανησύχησαν τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, ενώ υπήρχαν βουλγαρικές διεκδικήσεις στη Θράκη και τη Μακεδονία
- Η Ελλάδα και η Σερβία υπέγραψαν αμυντική συμφωνία (Μάιος 1913), αλλά τον Ιούνιο του 1913 οι Βούλγαροι επιτέθηκαν στους Έλληνες (Νιγρίτα Σερρών) και στους Σέρβους (Γευγελή)
- Οι Έλληνες, μετά τις μάχες στο Κιλκίς, στο Λαχανά και στη Δοϊράνη, κατέλαβαν τις Σέρρες, τη Δράμα και την Αλεξανδρούπολη
- Οι Βούλγαροι ηττήθηκαν και από τους Σέρβους και από την κατάσταση επωφελήθηκαν οι Ρουμάνοι
- Η Ρουμανία επιτέθηκε στη Βουλγαρία και τα στρατεύματά της έφτασαν έξω από τη Σόφια, ενώ η Τουρκία ανακαταλαμβάνει την Αδριανούπολη
- Οι Βούλγαροι ζήτησαν ανακωχή και τον Ιούλιο υπέγραψαν στο Βουκουρέστι συνθήκη ειρήνης

ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)

Η οικονομία

- Μετά το τέλος του απελευθερωτικού αγώνα, η Ελλάδα είχε να αντιμετωπίσει τεράστια οργανωτικά, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα
- Η οικονομική ανάπτυξη μέχρι τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αι. προχωρούσε με βραδύτατο ρυθμό (πενιχρό αγροτικό εισόδημα, καχεξία στον τομέα της βιομηχανίας και έλλειψη κεφαλαίων παρά την ίδρυση Εθνικής Τράπεζας το 1841)
- Η αγροτική πολιτική του Κουμουνδούρου έδωσε κάποια πνοή αλλά μετά το 1875 σημειώθηκε εντυπωσιακή οικονομική πρόοδος με την πολιτική του Χ. Τρικούπη
- Οι μεταβολές αυτές συντέλεσαν στην αστικοποίηση, ενώ παράλληλα αυξήθηκε το μεταναστευτικό ρεύμα , πρώτα προς τις παροικίες του εξωτερικού και έπειτα προς την αμερικανική ήπειρο

Η επιστήμη

- Το 1837 ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, που συντέλεσε στην ανάπτυξη των επιστημών
- Ο Κων/νος Παπαρρηγόπουλος έγραψε την «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους»
- Ο Νικόλαος Πολίτης θεμελίωσε την επιστήμη της λαογραφίας
- Πρόοδοι σημειώθηκαν και στην αρχαιολογία, τη νομική επιστήμη και τη φιλοσοφία

Η τέχνη

- Από το Πολυτεχνείο προήλθαν οι πρωτεργάτες της βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας
- Εξέχοντες αρχιτέκτονες κόσμησαν την Αθήνα με νεοκλασικά κτίρια
- Στη ζωγραφική συνεχίστηκε η μεταβυζαντινή και η λαϊκή παράδοση, ενώ αργότερα κορυφαίοι εκπρόσωποί της είναι ο Νικόλαος Γύζης και ο Νικηφόρος Λύτρας
- Στη γλυπτική διακρίνεται ιδιαίτερα ο Γιαννούλης Χαλεπάς
- Στη μουσική, εκτός από το δημοτικό τραγούδι, αναπτύσσεται η έντεχνη μουσική, πρώτα στα Επτάνησα και αργότερα στην υπόλοιπη Ελλάδα
- Κορυφαίος μουσικοσυνθέτης της «Επτανησιακής σχολής» είναι ο Νικόλαος Μάντζαρς, που μελοποίησε τον εθνικό ύμνο

**ΚΕΦ.ΙΗ' Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ (1832) ΩΣ ΤΟΥΣ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ (1912-1913)**

Η λογοτεχνία

Σχολή - Χαρακτηριστικά	Εκπρόσωποι	Έργο
Επτανησιακή Γενάρχησ ο Σολωμός (γλώσσα λαϊκή, φιλελευθερισμός)	Διονύσιος Σολωμός Ανδρέας Κάλβος (αρχαιότροπη γλώσσα)	«Ύμνος εις την Ελευθερίαν», «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» «Ωδές»
Φαναριώτικη Φιλελευθερισμός, ρομαντισμός, καθαρεύουσα	Παναγιώτης Σούτσος Αλέξανδρος Σούτσος Αλέξανδρος Ραγκαβής	
Πρώτη Αθηναϊκή Σχολή Κοινά χαρακτηριστικά με τους Φαναριώτες, απαισιοδοξία	Σπυρίδων Βασιλειάδης Αχιλλεύς Παράσχος Δημήτ. Παπαρρηγόπουλος Γεώργιος Ζαλοκώστας	
Μετά το 1880: α) Ποίηση: νέα ρεύματα με πρωτοπόρο τον Παλαμά β) Πεζογραφία	Κωστής Παλαμάς Εμμανουήλ Ροΐδης Δημήτριος Βικέλας Αλέξ. Παπαδιαμάντης Γεώργιος Βιζυηνόσ Ανδρέας Καρκαβίτσας Γιάννης Ψυχάρης	«Τα τραγούδια της πατρίδας μου» (πρώτη ποιητική συλλογή) «Πάπισσα Ιωάννα» «Λουκής Λάρας» «Το ταξίδι μου»

ΚΕΦ.ΙΘ' Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (1914-1918)

Οι κυριότερες φάσεις του πολέμου

- Στο δυτικό μέτωπο οι Γερμανοί εισβάλλουν στο Βέλγιο (Αύγουστος 1914), αλλά απωθούνται στο Μάρνη ποταμό από τους Γάλλους (Σεπτέμβριος 1914) και ακολούθησε πόλεμος χαρακωμάτων
- Στο ανατολικό μέτωπο οι Ρώσοι εισβάλλουν στην Πρωσία, αλλά απωθούνται από τους Γερμανούς (1914) και στη συνέχεια υποχωρούν στη δεύτερη γραμμή άμυνας (Λετονία-Ουκρανία)
- Το 1915 σημειώνονται επιτυχίες του αγγλικού ναυτικού στη Βαλτική, ενώ μπαίνει και η Ιταλία στον πόλεμο, αναχαιτίζοντας τα αυστριακά στρατεύματα
- Το 1916 εκδηλώνεται επίθεση των Γερμανών στο Βερνταίν (ΒΑ Γαλλία), που καταλήγει σε ήττα τους
- Παράλληλα, οι Ρώσοι έχουν σημαντικές επιτυχίες, ενώ οι Αγγλοι νικούν στη ναυμαχία της Γιουτλάνδης (Β. Θάλασσα)
- Το 1917, αρνητική εξέλιξη για την Αντάντ αποτελεί η Οκτωβριανή Επανάσταση και θετική η είσοδος των ΗΠΑ στον πόλεμο
- Το 1918 οι Γερμανοί επαναλαμβάνουν τις επιθέσεις κατά της Γαλλίας, αλλά υποχωρούν μετά τη δεύτερη μάχη στο Μάρνη
- Επιτυχίες σημειώνουν και οι Ιταλοί κατά των Αυστριακών, αλλά και οι Έλληνες με τους συμμάχους τους στο βαλκανικό μέτωπο
- Ακολουθούν ανακωχές στα διάφορα μέτωπα (π.χ. Ανακωχή του Μούδρου), ενώ τελευταία υπογράφει η Γερμανία
- Οι συνέπειες του πολέμου ήταν καταστρεπτικές : 10.000.000 περίπου νεκροί, διπλάσιοι τραυματίες, ερημώσεις πόλεων και χωριών, καταστροφές υποδομών κτλ.

ΚΕΦ.ΙΘ' Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (1914-1918)

Η Ρωσική Επανάσταση

- Η πολιτική και κοινωνική κρίση που μάστιζε τη Ρωσία στις αρχές του 20^{ου} αι. σε συνδυασμό με την ήττα της Ρωσίας στο Ρωσοϊαπωνικό πόλεμο (1904-1905) οδήγησε σε διαδηλώσεις και εξεγέρσεις, που αποτέλεσαν «γενική δοκιμή επανάστασης»
- Η λαϊκή δυσφορία προοδευτικά διογκώθηκε, με αποκορύφωμα την απεργία του 1913, όταν 1.300.000 απεργοί ζητούσαν ριζοσπαστικές αλλαγές
- Η είσοδος της Ρωσίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο επιδείνωσε την κατάσταση (ανθρώπινες απώλειες, εξαθλίωση στα μετόπισθεν)
- Το Φεβρουάριο του 1917 οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας πήραν επαναστατικό χαρακτήρα και οδήγησαν σε παραίτηση του τσάρου και σε δημιουργία προσωρινής κυβέρνησης
- Η κυβέρνηση αυτή υποστηρίχθηκε από τα Συμβούλια Εργατών (Σοβιέτ), αλλά δεν μπόρεσε να αποφύγει την οικονομική κατάρρευση
- Ακολούθησε η επιστροφή στη Ρωσία του Λένιν, εξόριστου ηγέτη των μπολσεβίκων (της πλειοψηφίας), οι οποίοι κυριάρχησαν στις εργατικές οργανώσεις
- Μετά από ένα αποτυχημένο πραξικόπημα για την επιστροφή του τσάρου (το εξουδετέρωσε ο πρωθυπουργός Κερένσκι), ο Λένιν οργάνωσε την Επανάσταση (25-10-1917), που επικράτησε αμέσως
- Με υπουργούς Εξωτερικούς τον Τρότσκι και Εθνοτήτων τον Στάλιν, οι επαναστάτες προχώρησαν σε συμφωνία με τους Γερμανούς (Μάρτιος 1918) και τον Ιούλιο του 1918 ιδρύθηκε η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
- Η προσπάθεια των Δυτικών για την ανατροπή του καθεστώτος δεν είχε αποτέλεσμα

Η κοινωνία των Εθνών και οι συνθήκες ειρήνης

- Τον Ιανουάριο του 1919 συνήλθε στο Παρίσι διάσκεψη που αποφάσισε μεταξύ άλλων την ίδρυση ενός διεθνούς οργανισμού, της Κοινωνίας των Εθνών
- Αποστολή είχε τη διατήρηση της ειρήνης, την ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των κρατών και τη διασφάλιση των κρατών-μελών από επιθέσεις
- Με τη Συνθήκη των Βερσαλλιών (Ιούνιος 1919) η Αλσατία και η Λωραίνη παραχωρούνται στη Γαλλία, η Πολωνία γίνεται ανεξάρτητη και επιδικάζονται πολεμικές αποζημιώσεις σε βάρος των ηττημένων (Γερμανίας κ.ά.)
- Με τη Συνθήκη του Αγίου Γερμανού (Σεπτέμβριος 1919) διαμελίζεται η Αυστροουγγαρία και δημιουργούνται νέα κράτη όπως η Αυστρία, η Ουγγαρία και η Τσεχοσλοβακία
- Με τη Συνθήκη του Τριανόν (Ιούνιος 1919) ρυθμίζονται εδαφικά ζητήματα της Ουγγαρίας, της Τσεχοσλοβακίας, της Γιουγκοσλαβίας και της Ρουμανίας
- Με τη Συνθήκη του Νεϊγύ (Νοέμβριος 1919) η Βουλγαρία χάνει τη Δ. Θράκη και άλλα εδάφη στη Ρουμανία και στη Σερβία
- Με τη Συνθήκη των Σεβρών (28-7/10-8-1920) η Ιμβρος, η Τένεδος και η Αν. Θράκη παραχωρούνται στην Ελλάδα, ενώ η Σμύρνη τίθεται υπό ελληνική διοίκηση
- Το ζήτημα της Βορείου Ηπείρου παρέμεινε εκκρεμές και η περιοχή αυτή τελικά δόθηκε το Νοέμβριο του 1921 στο νεοσύστατο κράτος της Αλβανίας

ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (404-323 π.Χ.)

α. Τα ταραγμένα χρόνια (α΄ μισό του 4^{ου} αι. π.Χ)

- Κύριο χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι οι εμφύλιες πολεμικές συγκρούσεις, που οδήγησαν τις ελληνικές πόλεις-κράτη σε παρακμή
- Για κάποιο διάστημα η Θήβα έγινε η ισχυρότερη δύναμη στην Ελλάδα

Τα χρόνια της σπαρτιατικής ηγεμονίας

- Μετά τη νίκη τους στον Πελοποννησιακό πόλεμο, οι Σπαρτιάτες επέβαλαν ολιγαρχικά πολιτεύματα στις ελληνικές πόλεις
- Στην Αθήνα επέβαλαν το καθεστώς των 30 τυράννων, το οποίο καταλύθηκε το Σεπτέμβριο του 403 π.Χ. από τους δημοκρατικούς του Θρασύβουλου
- Οι φιλικές σχέσεις Σπαρτιατών-Περσών άρχισαν να διαταράσσονται με την αποστολή ελληνικού μισθοφορικού στρατεύματος στην Περσία σε βοήθεια του Κύρου, που επιχείρησε να πάρει την εξουσία από τον αδελφό του Αρταξέρξη
- Όταν ο Κύρος σκοτώθηκε στη μάχη στα Κούναξα (401 π.Χ), οι Έλληνες μισθοφόροι κατάφεραν αβοήθητοι να διασχίσουν, πολεμώντας, την εχθρική χώρα και να σωθούν («κάθοδος των μυρίων»)
- Οι Πέρσες δημιούργησαν έναν αντισπαρτιατικό συνασπισμό και έτσι άρχισε ένας ακόμη εμφύλιος πόλεμος, ο βοιωτικός ή κορινθιακός πόλεμος (395-387 π.Χ)
- Η Αθήνα ισχυροποιήθηκε και οι Πέρσες ανησυχώντας γι' αυτό έπαψαν να ενισχύουν τον αντισπαρτιατικό συνασπισμό
- Εκμεταλλευόμενοι το γεγονός αυτό οι Σπαρτιάτες πέτυχαν την υπογραφή ειρήνης με τους Πέρσες, που έμεινε γνωστή ως ειρήνη του βασιλέως ή Ανταλκίδειος ειρήνη (386 π.Χ.)
- Σύμφωνα με αυτήν : α) οι ελληνικές πόλεις της Μ. Ασίας και η Κύπρος περνούσαν στην κυριαρχία των Περσών, β) η Λήμνος, η Ιμβρος και η Σκύρος παρέμειναν στην κυριαρχία των Αθηναίων, γ) οι άλλες ελληνικές πόλεις θα ήταν αυτόνομες

Το δυνάμωμα της Θήβας. Η Β΄ αθηναϊκή συμμαχία

- Το δημοκρατικό πολίτευμα στη Θήβα αποκαταστάθηκε το 379 π.Χ. με τη βοήθεια των Αθηναίων
- Στα επόμενα χρόνια η Θήβα, με την καθοδήγηση του Επαμεινώνδα και του Πελοπίδα, αναδιοργάνωσε την ομοσπονδία των βοιωτικών πόλεων και άρχισε να ισχυροποιείται
- Το 377 π.Χ. ιδρύθηκε η Β΄ αθηναϊκή συμμαχία με σκοπό την αποτροπή των σπαρτιατικών επεμβάσεων στις ελληνικές πόλεις

Η ηγεμονία της Θήβας

- Με πρωτοβουλία της Σπάρτης και της Αθήνας, που ανησυχούσε από το δυνάμωμα της Θήβας, συγκλήθηκε το 371 π.Χ. συνέδριο στη Σπάρτη για την υπογραφή ειρήνης μεταξύ των Ελλήνων

- Στη συνέχεια οι Σπαρτιάτες, στην προσπάθειά τους να πιάσουν τους Θηβαίους, εισέβαλαν στη Βοιωτία, αλλά στη μάχη στα Λεύκτρα της Βοιωτίας, το 371 π.Χ. ο στρατός τους συντρίφθηκε από τον θηβαϊκό
- Η Θήβα έγινε πλέον η ισχυρότερη δύναμη στην Ελλάδα και με τον Επαμεινώνδα εισέβαλαν στην Πελοπόννησο και ίδρυσαν ανεξάρτητο μεσσηνιακό κράτος
- Στη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.), όπου οι Θηβαίοι, μετά την αποτυχημένη απόπειρά τους να καταλάβουν τη Σπάρτη, αντιμετώπισαν τους συνασπισμένους αντιπάλους τους, ο Επαμεινώνδας σκοτώθηκε
- Έτσι, σήμανε το τέλος της θηβαϊκής ηγεμονίας και καθώς γύρω στα μέσα του 4^{ου} αι. π.Χ. τόσο η Αθήνα όσο και η Σπάρτη είχαν αποδυναμωθεί, καμιά πόλη δεν μπορούσε να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο

Οι (ολέθριες) συνέπειες των πολέμων. Η πανελλήνια ιδέα

- Στον οικονομικό τομέα, υπήρξε καταστροφή της γεωργικής παραγωγής, αύξησης της δύναμης των μεγαλογαιοκτημόνων και παρακμή εμπορίου και βιοτεχνίας
- Στον κοινωνικό τομέα, μεγάλωσε το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών, οι αντιθέσεις έγιναν οξύτερες και αυξήθηκε η ανεργία, με αποτέλεσμα να ξεσπούν συγκρούσεις
- Στο στρατιωτικό τομέα, σύμπτωμα της παρακμής των πόλεων ήταν η ανάπτυξη μισθοφορικών στρατών
- Την εποχή αυτή πολλοί Έλληνες διανοούμενοι πρόβαλαν ως λύση των διαφόρων προβλημάτων την ειρήνευση των ελληνικών κρατών, την πολιτική ένωση των Ελλήνων και τον κοινό πόλεμο εναντίον των Περσών, ενώ κύριος εκπρόσωπος της πανελληνίας αυτής ιδέας ήταν ο Αθηναίος ρήτορας και φιλόσοφος Ισοκράτης

Ο ελληνισμός της Δύσης ως τα μέσα του 4^{ου} αι. π.Χ.

- Οι ανεξάρτητες ελληνικές πόλεις-κράτη της Σικελίας και της Κάτω Ιταλίας, εκτός από τις εμφύλιες διαμάχες τους, είχαν να αντιμετωπίσουν και τις επιδρομές των πολεμικών φύλων
- Στη μάχη της Ιμέρας (480 π.Χ.) απέκρουσαν τους Ετρούσκους στη νότια Ιταλία και τους Καρχηδόνιους στη Σικελία
- Μετά την αναταραχή που προκάλεσε η Σικελική εκστρατεία (415-413 π.Χ.) μια νέα καρχηδονιακή επίθεση (409 π.Χ.) έδωσε την ευκαιρία στο στρατηγό Διονύσιο να γίνει τύραννος των Συρακουσών και να δημιουργήσει ένα ισχυρό κράτος
- Μετά το θάνατο του Διονύσιου, το κράτος του εξασθένησε και απειλήθηκε από τους Καρχηδόνιους, αλλά χάρη στην παρέμβαση των Κορινθίων η ηρεμία στο νησί αποκαταστάθηκε (341 π.Χ.)

Η Κύπρος

- Οι πόλεις της Κύπρου αποτελούσαν χωριστά βασίλεια και παρά την κατάκτησή τους από τους Πέρσες από τα μέσα του 6^{ου} αι. π.Χ., διατήρησαν την αυτονομία και την ελληνικότητά τους
- Παρά τις προσπάθειες των ίδιων των Κυπρίων κατά την ιωνική επανάσταση, του Πausanία και του Κίμωνα μετά τους Περσικούς πολέμους, η περσική κυριαρχία διατηρήθηκε στην Κύπρο ως τα χρόνια του Μ. Αλέξανδρου

ΚΕΦ.Κ' Ο ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ο μικρασιατικός Ελληνισμός

- Ο μικρασιατικός ελληνισμός μπορεί να χωριστεί σε αυτόν της καθαυτό Μ. Ασίας και σε αυτόν του Πόντου

A. Μικρά Ασία

- Πριν από την εμφάνιση των Οθωμανών η περιοχή είχε γνωρίσει μεγάλες δόξες, πρώτα με τους Ιωνες φιλοσόφους, μετά με τους Πατέρες της Εκκλησίας και στη συνέχεια με τους ακρίτες και το Διγενή
- Οι Οθωμανοί όχι μόνο ερήμωσαν πόλεις και χωριά, αλλά και εξισλάμισαν βίαια πολλούς κατοίκους
- Παρ' όλα αυτά το 18^ο αιώνα στην περιοχή κατοικούσαν πάνω από 2 εκατομμύρια Έλληνες και η Σμύρνη αποτελούσε το πνευματικό και οικονομικό κέντρο του μικρασιατικού ελληνισμού
- Η ελληνική επανάσταση του 1821 έδωσε στους Τούρκους την ευκαιρία να προβούν σε νέες ερημώσεις
- Γρήγορα όμως ο Ελληνισμός ξαναβρήκε το δρόμο του και έτσι το β' μισό του 19^{ου} αι. υπήρχαν 2.300 ελληνικά σχολεία, με 200.000 μαθητές και 5.000 δασκάλους, ενώ ταυτόχρονα 3.000 παπάδες λειτουργούσαν σε 2.200 εκκλησίες

B. Πόντος

- Η περιοχή που αποτελούσε παλαιότερα την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας των Μεγάλων Κομνηνών κατακτήθηκε από τους Οθωμανούς το 1461
- Το 16^ο αι. κατοικούσαν εκεί γύρω στους 200.000 Έλληνες και παρά τις βιαιότητες των Τούρκων και τους εξισλαμισμούς, το ελληνικό στοιχείο συνεχώς αυξανόταν
- Το «Φροντιστήριο της Τραπεζούντας» ήταν μια από τις αξιόλογες σχολές που λειτουργούσαν στην περιοχή
- Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου πολέμου οι Τούρκοι άρχισαν συστηματικό ξεριζωμό του ελληνικού στοιχείου και μετά τη Μικρασιατική καταστροφή το 1922 έδωσαν τη χαριστική βολή

ΚΕΦ.ΚΑ' Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ (1919-1939)

Εισαγωγικό σημείωμα

- Η περίοδος του Μεσοπολέμου χαρακτηρίζεται από σημαντικές οικονομικές και πολιτικές αλλαγές
- Στα μέσα της περιόδου σημειώνεται βαθύτατη οικονομική κρίση
- Την ένταση των κοινωνικών προβλημάτων εκμεταλλεύονται κάποιοι και επιβάλλουν δικτατορικά καθεστώτα

Η οικονομική κρίση

- Στις εκβιομηχανισμένες χώρες (κυρίως στις ΗΠΑ) σημειώθηκε εντυπωσιακή ανάπτυξη μεγάλων επιχειρήσεων και κάμψη των μικρομεσαίων
- Στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες επιδιώχθηκε μεγάλη αύξηση της γεωργικής παραγωγής, για να βελτιωθεί το αγροτικό εισόδημα
- Η υπερπαραγωγή, όμως, οδήγησε σε πτώση της τιμής των αγροτικών προϊόντων και σε αδυναμία απορρόφησης των πλεονασμάτων
- Στις ΗΠΑ μέχρι το 1929 παρατηρήθηκε οικονομική ευημερία, αλλά τη χρονιά εκείνη, λόγω δυσοίωνων προβλέψεων για την οικονομία, πραγματοποιήθηκαν μαζικές πωλήσεις μετοχών και κλονίστηκε μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων
- Η κρίση επεκτάθηκε και στην Ευρώπη, καθώς και σε άλλες βιομηχανικές χώρες (Αυστραλία, Καναδά)
- Η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται από το 1932, με την οικονομική πολιτική του Προέδρου των ΗΠΑ Φραγκλίνου Ρούσβελτ

Η εμφάνιση και η εξάπλωση των δικτατορικών καθεστώτων

- Στην Ιταλία, η οικονομική κρίση, αμέσως μετά τον πόλεμο, συνοδεύτηκε από πολιτική αστάθεια
- Τη δυσαρέσκεια του λαού εκμεταλλεύτηκε ο Μπενίτο Μουσολίνι, που ίδρυσε φασιστική οργάνωση το 1919 και το 1922 ο βασιλιάς τού ανέθεσε σχηματισμό κυβέρνησης
- Το 1924 ο Μουσολίνι επέβαλε δικτατορία και στην εξωτερική πολιτική έθεσε ως στόχο την αναβίωση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας
- Κατέλαβε την Αιθιοπία (1935) και την Αλβανία (1939), που τη μετέβαλε σε προτεκτοράτο (υπό τη διοίκηση και την προστασία της)
- Στη Γερμανία η οικονομική κρίση ήταν οξύτερη, ενώ ο Αδόλφος Χίτλερ ίδρυσε το «Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα» και το 1933 έγινε καγκελάριος
- Την επόμενη χρονιά ανέλαβε και πρόεδρος (Φύρερ) της Γερμανίας
- Στόχος του ήταν η αναβίωση του «Παγγερμανισμού» και ο αγώνας κατά των Εβραίων και των κομμουνιστών
- Οι ρατσιστικές και οι ιμπεριαλιστικές αντιλήψεις του ναζισμού (χιτλερική ιδεολογία) εφαρμόστηκαν με σκληρότητα (εξόντωση Εβραίων από τα Ες-Ες)
- Τα καθεστώτα της Γερμανίας και της Ιταλίας βοήθησαν ώστε να επιβληθεί ο στρατηγός Φράνκο στον εμφύλιο της Ισπανίας και να επιβάλει δικτατορία (1939)
- Δικτατορίες επιβλήθηκαν και στην Πορτογαλία και σε χώρες της Κεντρικής και ΝΑ Ευρώπης

ΚΕΦ.ΚΒ' Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Τα αίτια και η αφορμή του πολέμου – Οι κυριότερες φάσεις του πολέμου – Οι συνθήκες ειρήνης

- Μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, νέα κράτη δημιουργήθηκαν στην Ευρώπη
- Η Αγγλία και η Γαλλία επιδίωξαν την αύξηση της επιρροής τους, ενώ στη Γερμανία, που είχε ταπεινωθεί από τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, ενισχύθηκε ο εθνικισμός
- Ο Χίτλερ εξόπλισε τη Γερμανία και συμμαχισε με την Ιταλία (Αξονας)
- Αναζητώντας ζωτικό χώρο, όπως έλεγε, εφάρμοσε επεκτατική πολιτική (Αυστρία, Τσεχοσλοβακία)
- Η εισβολή του στην Πολωνία ήταν η αφορμή του πολέμου
- Με κεραυνοβόλες επιθέσεις κατέλαβε την Πολωνία, τη Δανία, τις Κάτω Χώρες, τη Γαλλία και στράφηκε κατά της Αγγλίας
- Στη μάχη της «Αγγλίας», που κρίθηκε στον αέρα, η Γερμανία αναχαιτίστηκε και δεν επιχείρησε απόβαση, αλλά στράφηκε στα Βαλκάνια
- Με σύμμαχο τη Βουλγαρία, επιτέθηκε κατά της Γιουγκοσλαβίας και της Ελλάδας και τις κατέλαβε παρά τη σθεναρή τους αντίσταση
- Υστερα, στράφηκε κατά της Ρωσίας, αλλά υπέστη συντριπτική ήττα (Στάλινγκραντ, 1943)
- Στην Αφρική οι συμμαχικές δυνάμεις, μεταξύ των οποίων και οι Ελληνικές, αναχαιτίσαν και νίκησαν του Ιταλούς και τους Γερμανούς (1943)
- Οι ΗΠΑ μπήκαν στον πόλεμο στο τέλος του 1941, μετά την εναντίον τους αεροπορική επίθεση των Ιαπώνων, συμμάχων των Γερμανών, στο Πέργλ Χάρμπορ
- Το 1943 οι Σύμμαχοι αποβιβάστηκαν στην Ιταλία, η οποία συνθηκολόγησε
- Το 1944 πραγματοποίησαν απόβαση στη Νορμανδία (βόρεια Γαλλία) και προχώρησαν ελευθερώνοντας τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες, ενώ η Ρωσία επιτέθηκε από τα ανατολικά
- Το 1945 οι Σύμμαχοι μπήκαν στην Βερολίνο με αποτέλεσμα ο Χίτλερ να αυτοκτονήσει και η Γερμανία να συνθηκολογήσει
- Η Ιαπωνία αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει μόνο όταν οι ατομικές βόμβες που έριξαν οι Αμερικανοί στη Χιροσίμα (6 Αυγούστου) και στο Ναγκασάκι (9 Αυγούστου) κατέστρεψαν τις δύο αυτές πόλεις
- Τριακόσιες χιλιάδες νεκροί και εκατοντάδες χιλιάδες ανάπηροι ήταν ο μακάβριος απολογισμός αυτής της καταστροφής
- Στη Γιάλτα, πόλη της Κριμαίας, οι ηγέτες των ΗΠΑ, της Ρωσίας και της Αγγλίας καθόρισαν τις σφαίρες επιρροής τους στην Ευρώπη (Φεβρουάριος 1945)
- Στη διάσκεψη του Πότσταμ της Γερμανίας (1945) αποφασίστηκε η διαίρεση της Γερμανίας και με τις συνθήκες του Παρισιού διευθετήθηκαν εδαφικά ζητήματα
- Το 1946 αποφασίστηκε η ένωση των Δωδεκανήσων με την Ελλάδα και στις 7 Μαρτίου 1948 έγινε η επίσημη τελετή της ενσωμάτωσής τους στο ελληνικό κράτος, ύστερα από δουλεία αιώνων